

ผลกระทบเชิงสังคม ของโครงการบ้านมั่นคง

ฉบับ
ประชาชน

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บ้านมั่นคง
#บ้านที่เป็นมากกว่าคำว่า
“บ้าน”

“**ບ້ານ**”

คำนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีภารกิจสำคัญประการหนึ่งในการประเมินผลการพัฒนาประเทศ ทั้งในภาพรวม ในมิติต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายที่สำคัญ มุ่งเน้นการประเมินผลในระดับผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) โดยการประเมินผลกระทบของการพัฒนาประเทศมีความสำคัญในการสะท้อนผลที่เกิดจากการดำเนินนโยบายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อประชาชนและสังคม

ดังนั้น สำนักงานฯ จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลกระทบของนโยบายการพัฒนา โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return On Investment: SROI) โดยมีโครงการบ้านมั่นคง ที่ดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นเป็นกรณีศึกษา ซึ่งสำนักงานฯ ขอขอบคุณ พอช. หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนบ้านมั่นคงในพื้นที่อำเภอชุมแพ อำเภอเมืองขอนแก่น และอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลการดำเนินโครงการ รวมทั้งเข้าร่วมกระบวนการประเมินผลกระทบอย่างเข้มแข็ง นอกจากนี้ ขอขอบคุณ ผศ.ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้คำปรึกษาด้านการประเมินผลตอบแทนทางสังคมตลอดการศึกษา

สุดท้ายนี้ สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานผลการศึกษานี้จะเป็นเครื่องมือประเมินผลกระทบด้วยการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ฉบับนี้ จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจ และเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ส่วนที่เกี่ยวข้องได้ต่อไป

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
มีนาคม 2568

สารบัญ

01

บทนำ

แนวคิดการประเมินผล
ตอบแทนทางสังคม (SROI)

05

07

วิธีการศึกษา

ผลการศึกษา

13

- 1) ผลการประเมิน SROI
- 2) การอธิบายผลกระทบ
ที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านมั่นคง
จากการมีส่วนร่วมของ
ผู้นำชุมชน สหกรณ์
และผู้ดูแลชุมชน

56

สรุปผลการศึกษา

- (1) ภาพรวม 3 อำเภอ
- (2) อำเภอชุมแพ
- (3) อำเภอเมืองขอนแก่น
- (4) อำเภอบ้านไผ่

1 บทนำ

การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) ของการพัฒนาประเทศมีความสำคัญในการสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อประชาชนและสังคม อย่างไรก็ตาม วิธีการประเมินผลกระทบมีความซับซ้อนและยากในการกำหนดกรอบและเทคนิคการประเมิน ที่มีความครอบคลุมหลายมิติ มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประเมินผลกระทบเชิงสังคม ซึ่งวัดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ยาก จึงทำให้การประเมินผลกระทบการพัฒนาเชิงสังคมไม่แพร่หลายนัก

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเสนอแนะนโยบายต่างๆ ต่อรัฐบาล ซึ่งได้มีการประเมินผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ และนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาประเทศด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงการบรรลุเป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ของการพัฒนาประเทศ โดยผลการประเมินผลกระทบจากการพัฒนาจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้กำหนดนโยบายเพื่อตัดสินใจกำหนดหรือดำเนินนโยบายในระยะต่อไป

ในปีงบประมาณ 2567 สศช. ได้ริเริ่มดำเนินการประเมินผลกระทบของโครงการเชิงสังคมที่สำคัญของรัฐบาล โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return On Investment: SROI) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายหรือโครงการ โดยแปลงผลตอบแทนรวมของโครงการในมิติต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน ให้เป็นมูลค่าทางการเงิน และคิดเทียบกับมูลค่าการลงทุน 1 หน่วยเงินที่ลงทุน ซึ่งจะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายเห็นภาพรวมของผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน ครอบคลุมทั้งมิติที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ และสามารถนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายในอนาคตได้ต่อไป

ในการประเมินผลกระทบด้วยเครื่องมือ SROI นี้ สศช. ได้เลือก “โครงการบ้านมั่นคง” เป็นกรณีศึกษา โดยดำเนินการร่วมกับ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เนื่องจากเป็นโครงการสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการมีที่อยู่อาศัยของประชาชนที่มีรายได้น้อย และเลือกพื้นที่ศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการดำเนินโครงการมายาวนาน มีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายสามารถวัดผลกระทบได้อย่างรอบด้าน

“โครงการบ้านมั่นคง”

วัตถุประสงค์การศึกษา

1

เพื่อพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return On Investment: SROI) ของการพัฒนาเชิงสังคมที่เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาของไทย โดยมีโครงการบ้านมั่นคงเป็นกรณีศึกษา

2

เพื่อประเมินผลกระทบของโครงการบ้านมั่นคง จังหวัดขอนแก่น ด้วยเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น พร้อมทั้งทำความเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในเชิงลึก

3

เพื่อสร้างเครือข่ายการประเมินผลกระทบการพัฒนา กับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เผยแพร่ และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือและผลการประเมินผลกระทบที่พัฒนาขึ้น

ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลา 3 เดือน (ปลายเดือนมิถุนายน–กันยายน 2567)

เก็บข้อมูล **1**

ปลายเดือนมิถุนายน-
กรกฎาคม

วิเคราะห์ **2**

เดือนสิงหาคม

เผยแพร่ **3**

เดือนกันยายน

พื้นที่ที่ศึกษา

ในจังหวัดขอนแก่น

1 อำเภอชุมแพ

13 ชุมชนบ้านมั่นคง

- วัฒนาดิน
- บ้านร่มเย็น
- สว่างแสงศรี
- บ้านคือชีวิต
- บ้านมั่นคงอยู่เจริญ
- หอนงาไก่ 2
- บ้านโนนโพธิ์ทอง
- บ้านมั่นคงแจ้งสว่างพัฒนา
- กุดชุมแพ
- พราณราษฎร์พัฒนา
- บ้านมั่นคง
- ชุมชนโนนแหลมทอง
- บ้านมั่นคงหนองคะเน
- บ้านมั่นคงสวนไฟ
- บ้านมั่นคงพัฒนา

2 อำเภอเมือง

ชุมชน 95 ก้าวหน้านคร

3 อำเภอบ้านไผ่

บ้านมั่นคง
สหกรณ์เคหสถาน 4
ชุมชนเมืองไฟ จำกัด
(หมู่บ้านโพดุล)

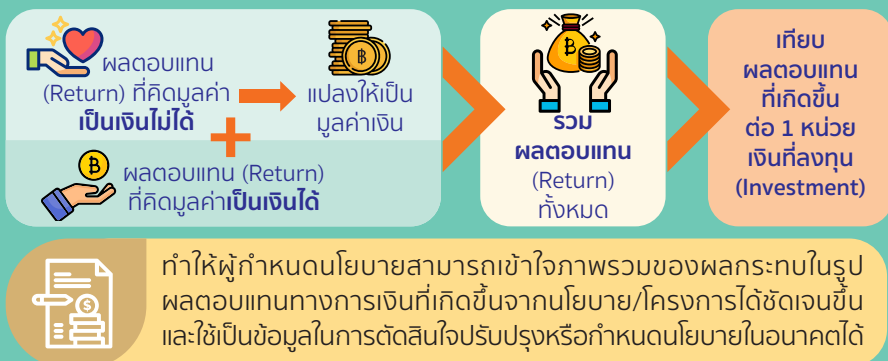
2

แนวคิดการประเมิน ผลตอบแทนทางสังคม (Social Return On Investment : SROI)

แนวคิด SROI

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return On Investment: SROI) เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) ที่เกิดจากนโยบาย/โครงการครอบคลุมทุกมิติ

SROI ให้ความสำคัญกับ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder)

- การพัฒนาหรือการดำเนินนโยบาย/โครงการจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการ รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย
- การวิเคราะห์ผลกระทบทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากโครงการ จึงควรพิจารณาครอบคลุมผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทั้งกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการทั้งหมด

และ

เส้นทางผลกระทบ (Impact Pathway)

- การระบุเส้นทางผลกระทบ (Impact Pathway) จะใช้อธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลของปัจจัยที่นำไปสู่ผลกระทบสุดท้ายโดยละเอียดอย่างมีตรรกะ
- ช่วยให้ผู้กำหนดตัวชี้วัดและแปลงมูลค่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นมูลค่าเงินได้ชัดเจน

กระบวนการสำคัญของการศึกษา SROI

หมายเหตุ: มูลค่าในการคำนวณ SROI เป็นการคิดมูลค่าในปัจจุบัน (Present Value)

ในที่นี้ ได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ด้วยการประยุกต์ใช้หลักการทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Effect)

โดยพิจารณาบริบทที่เกี่ยวข้องในแต่ละช่วงของการดำเนินการ ซึ่งจะใช้วิธีการตั้งคำถามว่า “ถ้าเกิดสิ่งนี้ขึ้น แล้วจะทำให้เกิดสิ่งใด (If..., then...)” สำหรับโครงการบ้านมั่นคง จังหวัดขอนแก่น ได้กำหนดความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลตามหลักทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

“ถ้ามีการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อยในชุมชนควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพการบริหารชุมชนโดยคนในชุมชน แล้วจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง”

3

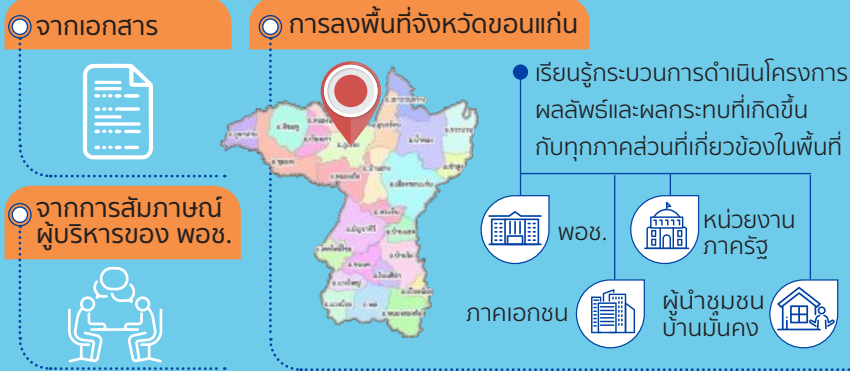
วิธีการศึกษา

สศช. ได้ดำเนินการศึกษาตามหลักการประเมินผล
ด้วย SROI โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1

ศึกษาทำความเข้าใจการดำเนินโครงการบ้านมั่นคง

วิธีการศึกษา

นำมาสรุปภาพรวมของกลไกการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง ดังแผนภาพ

กลไกโครงการ

แนวคิดสำคัญของ โครงการบ้านมั่นคง

พัฒนา
คุณภาพชีวิตตนเอง
ผ่านกลไกภาคี
การพัฒนา
ในท้องถิ่น

ชุมชน
เป็น
แกนหลัก

บ้าน
มั่นคง

ต่อยอดการพัฒนา
ที่ครอบคลุมในมิติอื่น ๆ
ทั้งมิติทางสังคม
มิติเศรษฐกิจ
มิติสิ่งแวดล้อม

การยกระดับคุณภาพ
และฐานะความเป็นอยู่
ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

ส่งต่อความยั่งยืน
จากรุ่นสู่รุ่น

พัฒนาที่อยู่อาศัย
และสร้างชุมชน
ให้เข้มแข็ง

สร้างเครือข่าย
ของชุมชน

ส่งเสริม
กระบวนการเรียนรู้

การแก้ไขปัญหา
ที่อยู่อาศัยในชุมชน

กลไกสำคัญในการดำเนินโครงการบ้านมั่นคง

ให้ผู้มีรายได้น้อยรวมกลุ่มออมทรัพย์

นำไปสู่การจัดตั้งสหกรณ์
(เป็นนิติบุคคล)

ชุมชนสามารถดำเนินการตาม
ขั้นตอนทางกฎหมายต่าง ๆ ได้ เช่น

การจัดซื้อจัดหาที่ดิน
หรือการเช่าที่ดิน

การกู้ยืมสำหรับการก่อสร้าง
ที่อยู่อาศัย

การได้รับการสนับสนุน
จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

2 ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

3 • ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงชุมชน

- 2 • ผู้ว่าฯ ขอนแก่น
• สำนักงานจังหวัดฯ
• พม.
• หน่วยงานสาธารณสุข (การไฟฟ้า การประปา ฯลฯ)
• บริษัทรับเหมาก่อสร้าง/ร้านขายวัสดุก่อสร้าง

- 1 • พ่อช.ส่วนกลาง และจังหวัดขอนแก่น
• ผู้นำชุมชน
• คนในชุมชน
• อปท. (อบต./เทศบาล)
• เจ้าของที่ดิน (เอกชน/กรมธนารักษ์)
• กรมส่งเสริมสหกรณ์
• กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
โครงการบ้านมั่นคง

3 ผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง
กับการดำเนินโครงการ
บ้านมั่นคงโดยอ้อม
ตามลำดับ

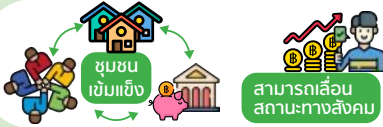
2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
โดยตรงกับโครงการ
บ้านมั่นคง

3

ระบุเส้นทางผลกระทบ (Impact Pathway)

ผลลัพธ์ระยะยาว

- **ชุมชนเข้มแข็ง** (นิยาม : มีความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม คนในชุมชน มีการบริหารงานโครงการอย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ)
- คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- คนในชุมชนสามารถเคลื่อนสถานะทางสังคม

ผลลัพธ์ระยะสั้น

- ความสัมพันธ์ครอบครัวดีขึ้น
- ความสัมพันธ์ชุมชนดีขึ้น
- คนในชุมชนรู้สึกภูมิใจในที่อยู่อาศัย
- คนในชุมชนรู้สึกปลอดภัยในที่อยู่อาศัย
- คนในชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน
- เกิดผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง
- สหกรณ์มีการบริหารจัดการที่ดี+สร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนกับภาครัฐ/เอกชน

โครงการบ้านมั่นคง จังหวัดขอนแก่น

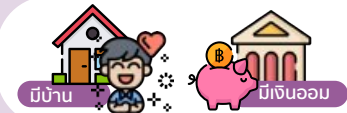
การระบุเส้นทางผลกระทบของโครงการบ้านมั่นคง จังหวัดขอนแก่น จะช่วยให้เข้าใจผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคนและชุมชนจากการดำเนินโครงการบ้านมั่นคง ทั้งระดับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

ผลลัพธ์ระยะกลาง

- ปัญหาเสด็จ/อาชญากรรมในชุมชนลดลง
- ชุมชนปลอดภัยมากขึ้น
- คนในชุมชนมีความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย
- ชุมชนแออัดลดลง
- คนในชุมชนมีอาชีพเสริมทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
- มีผู้นำชุมชนรุ่นใหม่
- มีสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้น
- สร้างภาพลักษณ์การเป็นชุมชนต้นแบบที่ดี
- คนในชุมชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีขึ้น

ผลผลิต

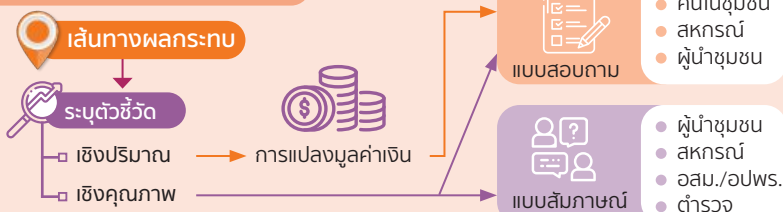

- ผู้มีรายได้น้อยมีบ้านตรงกับความต้องการ
- ผู้มีรายได้น้อยมีสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยดีขึ้น
- ผู้มีรายได้น้อยมีการออมเงินรวมกันอย่างต่อเนื่อง (ผ่านกลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์)
- มีระบบบริหารจัดการการออมของชุมชน (กลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์)

4 กำหนดตัวชี้วัด และการแปลงเป็นมูลค่าเงิน เพื่อสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล

ในขั้นตอนนี้จะพิจารณากำหนดตัวชี้วัดในระดับผลผลิตและผลลัพธ์ของเส้นทาง ผลกระทบ รวมทั้งข้อมูลและวิธีการแปลงตัวชี้วัดเป็นมูลค่าเงิน เพื่อนำไปสู่ การออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล รวมทั้งการคำนวณผลตอบแทนและการลงทุน

การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล

ตัวอย่าง

ผลลัพธ์ระยะสั้น	ตัวชี้วัด	ข้อคำถาม
ความสัมพันธ์ในชุมชนดีขึ้น	การแบ่งปันของร่วมกันของคนในชุมชน	ท่านมีการแบ่งปัน/ให้ยืมสิ่งของแก่คนในชุมชน บ้างหรือไม่ - ใช่/ไม่ใช่ - สิ่งของที่แบ่งปัน... - คิดเป็นมูลค่า... บ./เดือน

การแปลงมูลค่าเงิน

5 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล

แบบสอบถาม

คณะผู้ศึกษาได้ออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชน สหกรณ์ และคนในชุมชน โดยได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวนรวมทั้งสิ้น 347 ชุด เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 327 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.24 ของจำนวนแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมด

อำเภอ

คนในชุมชน

ผู้นำชุมชน

สหกรณ์

รวม

ชุมแพ	159	15	8*	182
เมือง	101	7	1	109
บ้านไผ่	30	5	1	36
รวม (ชุด)	290	27	10	327

* อำเภอชุมแพ มี 8 สหกรณ์ (ไม่รวมกลุ่มออมทรัพย์ 5 กลุ่ม)

แบบสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ ได้ทำการสัมภาษณ์กับตัวแทนผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และผู้ดูแลชุมชน (ได้แก่ อสม. อปพร. และตำรวจ) เพื่อทำความเข้าใจผลกระทบของโครงการที่เกิดขึ้นในเชิงลึก ระหว่างวันที่ 25-28 กรกฎาคม 2567

6 ประมวลผลข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่ประมวลได้ ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อคำนวณ SROI และทำความเข้าใจผลกระทบที่เกิดขึ้นในเชิงลึก จากนั้น ทำการสรุปผล และถอดบทเรียนที่ได้รับ

7 เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้

จัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่ และถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่อง เครื่องมือการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ของโครงการบ้านมั่นคง โดยจัดขึ้น ในวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2567 ณ โรงแรม เดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ กรุงเทพมหานคร และในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Zoom Meeting โดยมีผู้ร่วมประชุมประกอบด้วย หน่วยงานภาคราชการ นักวิชาการ เครือข่ายภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง จำนวนประมาณ 100 คน

4

ผลการศึกษา

1 ผลการประเมิน SROI

จากการประเมินมูลค่าผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ในเบื้องต้น พบว่า ค่าเฉลี่ย SROI ของ 3 อำเภอ จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมและรายอำเภอ มีค่าเป็นบวก และมากกว่า 1 หมายความว่า การลงทุนในโครงการบ้านมั่นคง 1 บาท ทำให้ได้ผลตอบแทนกลับมาเป็นมูลค่าที่มากกว่าที่ลงทุนไป

ผลการประเมิน SROI

**การคำนวณ SROI ในการศึกษา นี้ ยังอยู่ระหว่าง
การพัฒนาวิธีการวัดให้ครบถ้วนสมบูรณ์ รายงาน
ผลการศึกษา นี้จึงนำเสนอค่า SROI ในลักษณะทิศทาง
ที่เป็นบวกหรือลบ**

2 การอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านมั่นคง จากการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน สหกรณ์ และผู้ดูแลชุมชน

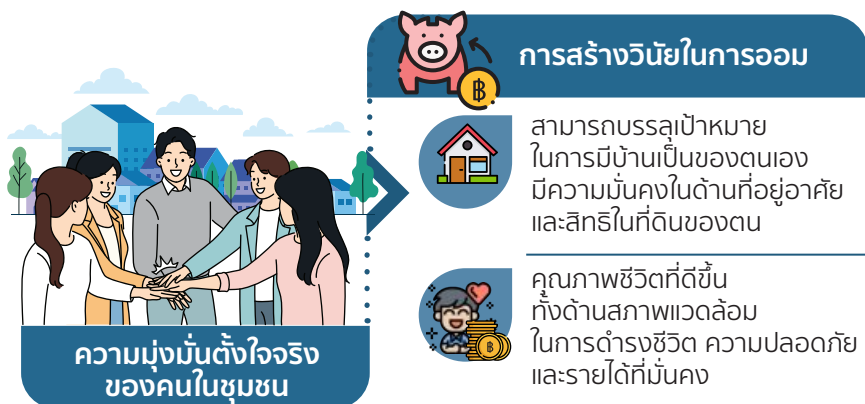

โครงการบ้านมั่นคง จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 3 อำเภอ ดำเนินการภายใต้หลักคิดเดียวกัน แต่การทำงานขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งความต้องการและความคาดหวังของคนในชุมชน ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นอกจากจะช่วยให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกันแล้ว ยังทำให้เกิดความผูกพัน ความรู้สึกห่วงหาอาทร และนำไปสู่ความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยในการต่อยอดบ้านมั่นคงให้สืบทอดเป็นมรดกไปสู่ลูกหลานได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการพัฒนาบ้านมั่นคง

กลไกหลักในการขับเคลื่อนให้บ้านมั่นคง ในพื้นที่ประสบความสำเร็จ

ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ

2 สหกรณ์ที่มีการบริหารจัดการที่ดี

จุดเด่นการบริหารจัดการของสหกรณ์ทั้ง 3 อำเภอ

มีสภาพคล่องทางการเงินที่ดี

มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

พร้อมช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเกิดปัญหาได้อย่างยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์

คณะกรรมการสหกรณ์ฯ เป็นคนในชุมชน

- เข้าใจความต้องการของคนในชุมชน
- เข้าใจสภาพความเป็นอยู่
- เข้าใจลักษณะการประกอบอาชีพ
- สามารถช่วยเหลือสมาชิกและบริหารจัดการสหกรณ์ให้สอดคล้องกันได้

หน้าที่ของสหกรณ์ฯ

- ▶ ที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ ให้สมาชิกในชุมชน
- ▶ รับฟังความเห็นและปัญหาของสมาชิก
- ▶ ให้คำแนะนำ
- ▶ ร่วมแก้ปัญหาและหาทางออกให้กับสมาชิก

นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำแบบสำรวจความต้องการของสมาชิก

วางแผนต่อยอด
การพัฒนาชุมชน

วางแผนการลงทุนในกิจกรรมพัฒนา
ในอนาคต เช่น การพัฒนาทักษะ
ส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้คน
ในชุมชน และหาบุคลากรรุ่นใหม่
เข้าทำงาน

วางรากฐานและเครือข่าย
การพัฒนาที่เข้มแข็ง
รองรับการเปลี่ยนแปลง
ในอนาคต ให้ความสำคัญ
กับการทำงานร่วมกับ

- หน่วยงานภาครัฐ
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ภาคเอกชน
- ภาคประชาสังคมอื่น ๆ
- แลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน
เครือข่ายต่าง ๆ ในท้องถิ่น
ภูมิภาค และระดับประเทศ

3 ผู้ดูแลชุมชน ที่ทุ่มเท

อาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน (อสม.)

อาสาสมัครป้องกันภัย
ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

เจ้าหน้าที่ตำรวจและ
หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่

สนับสนุนและบริการ
ชุมชนในด้านต่าง ๆ

ให้ความรู้และสนับสนุนการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นตาม
บริบทหรือสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น

- การดูแลรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ
- สร้างความตระหนักด้านความปลอดภัย
- การจัดการปัญหาอาชญากรรม
- การพัฒนาความสัมพันธ์อันดีของคนในชุมชน
- การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและตำรวจ
เพื่อให้มั่นใจในความปลอดภัยของคนในชุมชน

กลไกความร่วมมือที่เข้มแข็ง ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของ “คนในชุมชน”

การสำรวจความคิดเห็นคนในชุมชนจาก 3 อำเภอ จำนวน 290 ครัวเรือน สะท้อนประสิทธิภาพของกลไกการร่วมมือกันระหว่างผู้นำชุมชน สหกรณ์ชุมชน และผู้ดูแลชุมชน ที่ช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนใน 4 ด้าน

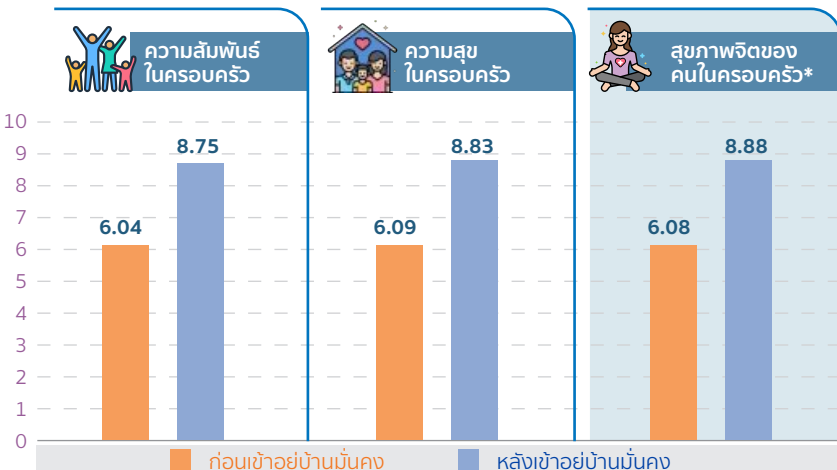
บ้านมั่นคงช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต

จากการสำรวจความรู้สึกด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัย บ้านมั่นคงใน 2 ระดับ ได้แก่

ระดับครอบครัว

ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ความสุขในครอบครัว และสุขภาพจิตของคนในครอบครัว

หลังการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ ความสุข และสุขภาพจิตเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิตของคนในครอบครัว

หมายเหตุ : ผลจากการสอบถามความรู้สึกในด้านต่าง ๆ ก่อน-หลังเข้าอยู่บ้านมั่นคง โดยมีระดับคะแนน 1-10
*ด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงสุด

เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละอำเภอจะพบว่า มีการเปลี่ยนแปลง **แตกต่างกันไป**
ตามลักษณะของชุมชน

คนในบ้านมั่นคง **อำเภอชุมแพ** : มีการเปลี่ยนแปลง
สูงสุดด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว

- ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย
- ทำงานใกล้บ้าน
- มีเวลาที่ใช้ร่วมกันกับคนในครอบครัว

คนในบ้านมั่นคง **อำเภอเมืองและอำเภอบ้านไผ่** :
มีการพัฒนาด้านสุขภาพจิตของคน
ในครอบครัวดีที่สุด

- คราวเรือนส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยเดิม
เป็นบ้านเช่า ชุมชนริมรางรถไฟ หรือจาก
ชุมชนประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก
- มีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของ
ที่อยู่อาศัยและการโดนไล่รื้อ

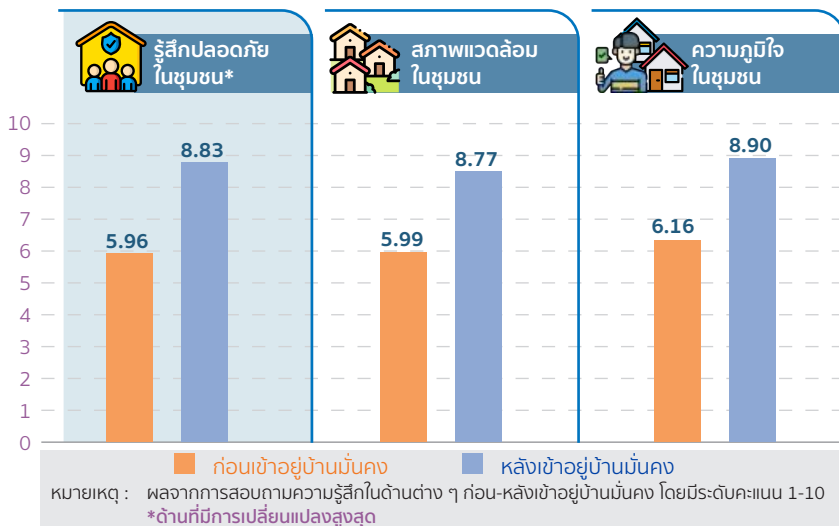

- หลังจากย้ายเข้ามาอยู่ที่ชุมชนบ้านมั่นคง สุขภาพจิต
ของคนในครัวเรือนดีขึ้น เมื่อเทียบกับการอาศัย
ในที่อยู่เดิม

ระดับชุมชน

ความรู้สึกปลอดภัย สภาพแวดล้อม และความภูมิใจ
ในชุมชนที่อาศัย

- มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งสภาพแวดล้อม และความภูมิใจในชุมชนที่ตนอาศัย
- การได้ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านมั่นคง ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยเพิ่มขึ้นสูงสุด

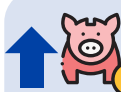
บ้านมั่นคงช่วยให้ครอบครัวมีวินัย การออมเงินมากขึ้นกว่าเดิม

การออมเงินของทั้ง 3 อำเภอ

ก่อนเข้าอยู่บ้านมั่นคง

ครัวเรือนที่ระบุว่า
คนในครอบครัวช่วยกัน
ออมเงิน มีจำนวน
ร้อยละ 38.28

หลังเข้ามา อยู่บ้านมั่นคง

ครัวเรือนที่ระบุว่าคนในครอบครัวช่วยกัน
ออมเงินมีจำนวน**เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 76.90**

- ครอบครัวมีวินัยในการออมเงินมากขึ้นกว่าเดิม
- ทุกคนในครอบครัวเห็นความสำคัญในการเก็บออม เพื่อนำเงินมาชำระสินเชื่อ
- ความมุ่งมั่นที่ต้องการจะมีบ้านเป็นของตนเอง ช่วยสร้างวินัยในการออมให้ตนเองและครอบครัว

คนในชุมชนมีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยลดลง และมีบ้านเป็นมรดกให้ลูกหลาน

ร้อยละ 58.62 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เห็นว่าบ้านมั่นคง

- ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย (การผ่อนบ้านมั่นคง ถูกกว่าค่าเช่าบ้านที่เคยอาศัยอยู่ก่อนหน้านี้)

ร้อยละ 94.14 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เห็นว่าบ้านมั่นคง

- สามารถเป็นมรดกตกทอดสู่ลูกหลาน
- ส่งต่อความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยให้กับคนรุ่นถัดไป
- ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยให้กับลูกหลาน

สร้างอาชีพเสริม สร้างรายได้ สนับสนุนความมั่นคงในชีวิต

บ้านมั่นคงช่วยสนับสนุนการพัฒนาความมั่นคงในชีวิตของคนในชุมชนด้วยการสร้างอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน

**สร้าง
อาชีพเสริม**

ร้อยละ 92.20

ใช้บ้านของตนเอง
ในการประกอบอาชีพ
โดยมีคนในชุมชน
เป็นลูกค้า

การรับจ้างทั่วไป

การค้าขาย

สรุปผลการศึกษา **รายอำเภอ**

อำเภอชุมแพ

เมืองการค้าที่สำคัญ
ของจังหวัดขอนแก่น

เป็นช่องทางผ่านไปยัง
ภูมิภาคอื่นได้สะดวก

เป็นเมืองท่า
ในการค้าขาย

มีกลุ่มคนจากถิ่นอื่น
ย้ายเข้ามาอาศัย

**“ส่วนหนึ่งกลาย
มาเป็นชุมชนแออัด”**

ชุมชนแออัด

ดูแล

โดย

**เทศบาล
เมืองชุมแพ**

หาแนวทางแก้ไขปัญหา

- ทำแบบสำรวจคนในชุมชน
 - จัดทำทะเบียนข้อมูลพื้นฐาน
ของประชาชน
 - รายได้
 - อาชีพ
 - ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย
- เป็นต้น

ปี 2546 ภาครัฐมีนโยบายเพื่อพัฒนาชุมชนแออัดของประเทศ

และได้มอบหมายให้ พอช. ดำเนินโครงการบ้านมั่นคง เพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย
ของชุมชนผู้มีรายได้น้อยทั่วประเทศ เทศบาลเมืองชุมแพจึงได้ร่วมกับ พอช.
ดำเนินโครงการบ้านมั่นคง

เทศบาลเมืองชุมแพ

พอช.

=

โครงการบ้านมั่นคง

ปี 2547

บ้านมั่นคงอำเภอชุมแพ เริ่มมาจากการก่อตั้ง
สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง ที่ชุมชนร่วมมือกัน
จัดตั้งขึ้นครั้งแรก

ปี 2566

- มีจำนวนสหกรณ์รวม 8 แห่ง
- มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มออมทรัพย์อีก 5 แห่ง
- มีจำนวนสมาชิกรวม 760 ครอบครัว

กลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาบ้านมั่นคง อำเภอชุมแพ

การก่อสร้างบ้านของชุมชน

เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มของคนที่มีความหมาย
ร่วมกันก่อตั้งสหกรณ์บ้านมั่นคง และดำเนินการ
สร้างบ้านตามที่ต้องการ

วางแผน

ดูแลบริหารจัดการ
พัฒนาชุมชน
และสร้างความยั่งยืน
ด้วยตนเอง

กลไกที่เป็นหัวใจหลักของการขับเคลื่อน

+

+

“ผู้นำชุมชน”

ปัจจัยสำคัญให้โครงการบ้านมั่นคงชุมแพประสบความสำเร็จตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมา

ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนฯ

ผู้นำชุมชนของชุมชนได้รับความไว้วางใจ
จากคนในชุมชน

มีการเตรียมความพร้อมและสร้างผู้นำรุ่นใหม่

ผลักดันและสานต่อเจตนารมณ์การพัฒนา
ชุมชนจากฐานสู่ต้น

ทำให้ชุมชนมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

ผู้นำรุ่นที่ 1

เป็นคนรุ่นบุกเบิกที่เข้าอาศัย
ในโครงการเป็นกลุ่มแรก ในปี 2547

- มีบทบาทในการผลักดันโครงการ
- เป็นแกนนำในการรวมกลุ่ม
- ทำงานร่วมกับเทศบาลเมืองชุมแพ และ พอช. ในการวางแผนพัฒนาชุมชน ออกแบบบ้าน จัดสรรพื้นที่ ตามความต้องการของคนในชุมชน

ผู้นำรุ่นที่ 2

กลุ่มผู้เข้าอาศัยในโครงการ
ในปี 2550

- มีการขยายโครงการบ้านมั่นคงในระยะที่ 2
- คนในชุมชนใหม่ถูกชักชวนเข้ามาเป็น ผู้นำชุมชน
- มีการทำงานต่อเนื่องจากกลุ่มผู้นำรุ่นแรก

ผู้นำรุ่นที่ 3

ผู้นำชุมชนรุ่นปัจจุบัน

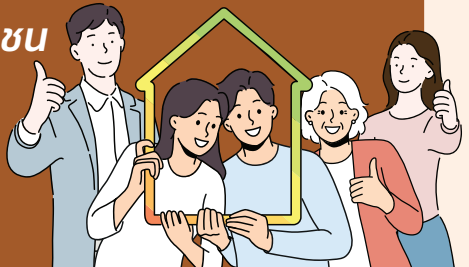
- เป็นรุ่นบุตรหลาน และเครือญาติของรุ่นก่อนหน้า
 - เริ่มเข้ามาช่วยงานต่อจากรุ่นที่ 2 ในปี 2560
 - สนับสนุนชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เพื่อความยั่งยืน
 - การส่งเสริมอาชีพ
 - การจัดกิจกรรมสาธารณะ
 - การพัฒนาสวัสดิการที่ตรงตามความต้องการของคนในชุมชน
- เป็นต้น

ในช่วงแรกของการดำเนินโครงการบ้านมั่นคง การรวมกลุ่มของสมาชิก

ยังรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ สมาชิกบางราย

ยังขาดความเชื่อมั่นในโครงการ **ผู้นำชุมชน**

มีบทบาทสำคัญที่ช่วยสื่อสารและสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน จนทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี และสามารถมีบ้านเป็นของตนเองได้ในที่สุด

“สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง”

กลไกที่ทำให้บ้านมั่นคงชุมชนเข้มแข็งและมั่นคง

การบริหารจัดการสหกรณ์ฯ ที่ดี

คณะกรรมการสหกรณ์ฯ บริหารงานด้วยความโปร่งใส จริงใจ

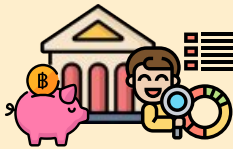

มีระบบการทำงานที่ตรวจสอบได้

มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ด้านบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์

- แต่ละสหกรณ์มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำน้อย (รับผิดชอบงานด้านการเงิน หรือเจ้าหน้าที่การบัญชีเป็นหลัก)
- งานด้านอื่น ๆ ของสหกรณ์จะเป็นอาสาสมัครทำงานให้โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน

“พัฒนาบุคลากร = ชุมชนพัฒนา”

สหกรณ์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและการบริหารงาน

มีการปรับปรุง
ระเบียบสหกรณ์
ระบบการเงินและ
บัญชีให้ทันสมัย

การนำความรู้ด้านระเบียบ
ข้อบังคับต่าง ๆ และ
สิทธิประโยชน์ของ
สมาชิกไปเผยแพร่ให้กับ
สมาชิกในชุมชน

สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่
และกรรมการสหกรณ์เข้าร่วม
การอบรมความรู้และพัฒนา
ทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

มีการดึงดูดให้คนรุ่นใหม่
ที่มีทักษะความรู้เข้ามา
ทำงานกับสหกรณ์
เพื่อพัฒนาระบบบริหาร
จัดการให้ทันสมัย

แลกเปลี่ยน ร่วมกันพัฒนา สานต่อความยั่งยืน

นอกจากการพัฒนาคนในชุมชนตนเองแล้ว ยังมีการสร้างเครือข่ายกับ สหกรณ์ชุมชนบ้านมั่นคงอื่น ๆ และเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ กับหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ร่วมกันถ่ายทอดองค์ความรู้ แบ่งปัน ปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยกันแก้ไขปัญหา และให้คำปรึกษา ส่งเสริมความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พร้อมทั้งสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน

การบริหารงานด้านเงินกู้ของสหกรณ์

ส่วนใหญ่สมาชิกสหกรณ์ชำระเงินงวด ตรงเวลา แต่ในกรณีที่สมาชิกชำระหนี้เงินกู้ ล่าช้า ด้วยสภาพเศรษฐกิจส่งผลต่อสภาพ คล่องของสมาชิก ทางสหกรณ์ฯ จะมีการ ติดตาม และสอบถามโดยหลายช่องทาง ถึงสาเหตุหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิก พร้อมทั้งร่วมกันหาทางช่วยเหลือ ฟ้อนปรน ใหสมาชิกที่ประสบปัญหาจำเป็น ยังสามารถ ชำระเงินงวดได้

ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นกับสมาชิก

รายได้ลดลง

เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป ค่าขาย รถเร่ ซึ่งได้รับผลกระทบ จากสภาพเศรษฐกิจจะชะลอตัว รวมถึงการ แพร่ระบาดของ COVID-19 โดยสมาชิกฯ ถูกเลิกจ้าง ตกงาน ค่าขายไม่ได้

รายจ่าย ที่ไม่คาดคิด

สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาพยาบาล เพิ่มขึ้น รวมถึงค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เช่น ค่าทอมบุตรหลาน ราคาสินค้า เพิ่มขึ้น

ตัวอย่างแนวทางที่สหกรณ์ฯ ให้การช่วยเหลือแก่สมาชิก

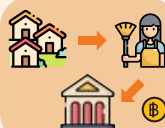
การปรับยอดผ่อนชำระในแต่ละงวด
และยืดระยะเวลาการจ่าย

การปรับโครงสร้างหนี้ ปรับสัญญาเพื่อยืดอายุ
การชำระหนี้ หรือลดดอกเบี้ย

ลดค่าปรับการชำระล่าช้า

หาอาชีพเสริมให้กับสมาชิกฯ เช่น การให้สมาชิก
รับจ้างทำงานให้ชุมชนเพื่อชดเชยหนี้ เป็นต้น

**สหกรณ์วางแผนการลงทุน
เพื่อช่วยให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น
หรือการมีอาชีพเสริม**

การประสาน
หน่วยงาน
ให้เข้ามาช่วย
อบรม
ด้านอาชีพ

การวางแผน
การลงทุน
ให้กับสหกรณ์
เพื่อสร้างอาชีพ

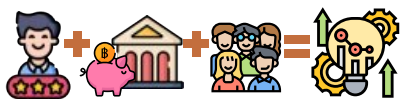
การจ้างงาน
ภายในชุมชน

การสร้าง
รายได้เสริม
ให้กับสมาชิกฯ

การมีส่วนร่วมกับชุมชน

ผู้นำและสภรณชุมชนจัดการประชุมสมาชิกในชุมชนเป็นประจำทุกเดือน

- เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล
- แจ้งข่าวสารที่สำคัญ
- รับฟังปัญหาและหาวิธีแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชน
- รับฟังข้อเสนอแนะกิจกรรมต่าง ๆ จากสมาชิกในชุมชน

คนในชุมชนร่วมกันตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ

การรักษาความปลอดภัย

บริการในชุมชน

พื้นที่สำหรับพักผ่อนหรือทำกิจกรรมร่วมกัน

การส่งเสริมอาชีพและรายได้ในชุมชน

การสร้างความมั่นคงให้กับชุมชน

สภรณมีการวางแผนการลงทุนสำหรับอนาคต เพื่อให้สภรณมีรายได้ที่มั่นคง ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น รวมถึงการเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ หรือลดการกู้แหล่งเงินนอกระบบ แผนการลงทุนของสภรณบ้านมั่นคงชุมชนแพ ในช่วงปี 2568-2570

การให้สินเชื่อเงินกู้ระยะสั้น ดอกเบี้ยต่ำ สำหรับเป็นเงินทุนประกอบอาชีพ

ธุรกิจรวมกลุ่มช่างชุมชน “ช่างบ้านบ้าน”

จัดซื้อที่ดินสร้างฟาร์มเกษตรชุมชน

วัตถุประสงค์ของโครงการต่าง ๆ

- เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับคนในชุมชน
- เน้นการทำงานตามความถนัด
- เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างรายได้และโอกาสในการประกอบอาชีพ
- ลดภาระค่าใช้จ่ายสินค้าที่ชุมชนเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายให้กับคนในชุมชนในราคาต้นทุน

“ผู้ดูแลชุมชน”

ผู้ดูแลชุมชน
ทำให้เกิด

ในแต่ละชุมชนจะมีผู้ดูแลที่คอยให้ความช่วยเหลือดูแลทุกข์สุขให้แก่กันและกัน และประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านความปลอดภัยด้านสุขอนามัย

- สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
- สิ่งแวดล้อมสวยงาม
- ชุมชนเข้มแข็งและมีความสุข

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

- ช่วยดูแลสุขภาพของคนในชุมชน
- ปฏิบัติภารกิจในการป้องกันโรคและโรคอุบัติใหม่ในพื้นที่
- ทำงานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและเทศบาล
- ติดตามดูแลผู้ป่วย เช่น เบาหวาน ความดัน
- ให้คำแนะนำในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง หญิงมีครรภ์ ทั้งในสถานการณ์ปกติและในสภาวะวิกฤติ

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

- ทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัย ป้องกันเหตุร้าย
- ควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงหรือเหตุฉุกเฉินในหมู่บ้าน เช่น อุทกภัย อัคคีภัย
- ช่วยซ่อมแซมสิ่งสาธารณะที่ชำรุดเสียหาย
- มีการประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล ตำรวจ หน่วยงานบรรเทาสาธารณภัย อื่น ๆ

เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรชุมชน

- เฝ้าระวังปัญหาและดูแลความสงบสุขของชุมชน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดและอาชญากรรม

ผู้ดูแลชุมชน
: เภสัชกร

ความร่วมมือที่เข้มแข็งส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน

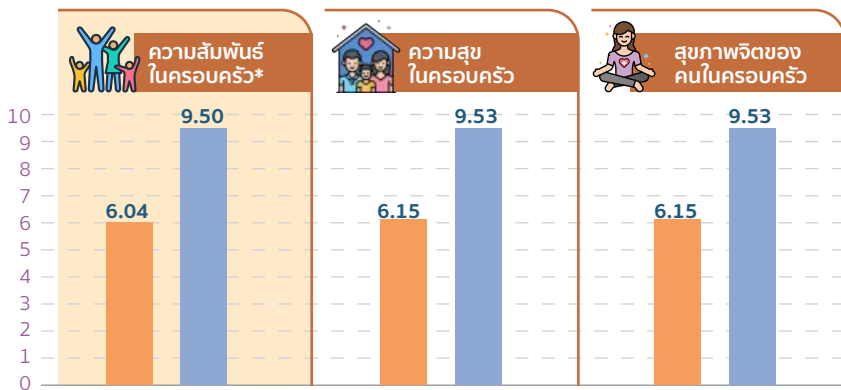
จากการสำรวจความคิดเห็นคนในชุมชนบ้านมั่นคงชุมแพ 159 ครอบครัวใน 4 ด้าน ได้แก่

พบว่า **บ้านมั่นคงช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต**

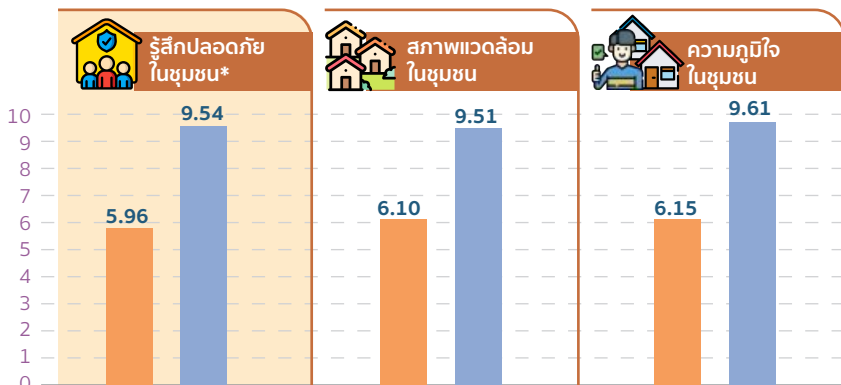
ระดับครอบครัว

ความสุขในครอบครัวและสุขภาพจิตของคนในครอบครัวดีขึ้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวมีระดับเพิ่มขึ้นสูงสุด

ระดับชุมชน

สภาพแวดล้อมและความภูมิใจในชุมชนเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะความรู้สึกปลอดภัยในชุมชนมีระดับเพิ่มขึ้นสูงสุด

■ ก่อนเข้าอยู่บ้านมั่นคง

■ หลังเข้าอยู่บ้านมั่นคง

หมายเหตุ : ผลจากการสอบถามความรู้สึกในด้านต่าง ๆ ก่อน-หลังเข้าอยู่บ้านมั่นคง โดยมีระดับคะแนน 1-10

*ด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงสุด

บ้านมั่นคงช่วยให้ครอบครัวมีวินัยการออมเงินมากกว่าเดิม

ก่อนเข้าอยู่บ้านมั่นคง

จำนวนครอบครัวที่สมาชิก
ช่วยกันออมเงินมีเพียง

ร้อยละ 49.06 ของผู้ตอบ
แบบสอบถามทั้งหมด

ช่วงหลังจากย้ายมาอยู่ที่บ้านมั่นคง

จำนวนครอบครัวที่สมาชิกช่วยกัน
ออมเงินเพิ่มขึ้นเป็น

ร้อยละ 82.39
ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

คนในชุมชนมีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยลดลง

ร้อยละ 63.52 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยลดลง (ค่าผ่อนบ้านมั่นคงถูกกว่าค่าเช่าบ้านที่เคยอาศัยอยู่ก่อนหน้านี้)
- ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (ทำเลที่ตั้งบ้านมั่นคงอยู่ใกล้สถานที่ทำงาน/ประกอบอาชีพ)

ส่งต่อรดกความยั่งยืนด้านที่อยู่อาศัย

ร้อยละ 92.45 ของครัวเรือนที่สำรวจ

- มีความเห็นว่าบ้านมั่นคงเป็นการส่งต่อความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและเป็นมรดกให้กับลูกหลาน

สนับสนุนความมั่นคงในชีวิตของคนในชุมชน ด้วยการส่งเสริมการมีอาชีพเสริม

(อาชีพเสริมส่วนใหญ่ เป็นการรับจ้างและค้าขาย)

ร้อยละ 98.90 ของผู้ที่มีอาชีพเสริม

บ้านมั่นคงมีส่วนช่วยในการทำอาชีพเสริม

- ทำเลอยู่ใกล้ลูกค้ามากกว่าที่เดิม
- สามารถใช้บ้านมั่นคงเป็นสถานที่ประกอบอาชีพเสริมได้

การเดินทางสู่ความยั่งยืนของชุมชน

จุดเริ่มต้น

กลุ่มคนที่ต้องการมีบ้าน
มีเป้าหมายร่วมกัน

- รวมกลุ่มออมเงิน
- สร้างวินัยในการออม

ก่อตั้งสหกรณ์ฯ

มีบ้านที่อยู่ใน
สภาพแวดล้อม
ปลอดภัย

ชุมชนมี
การพัฒนา
ต่อเนื่อง

คนในชุมชนได้รับการสร้างทักษะ
ความรู้ตามที่ต้องการ สำหรับนำไป
ประกอบอาชีพและต่อยอดสร้างรายได้

- การลงทุนเพื่อสร้างธุรกิจ
- สร้างการจ้างงานให้กับคนในชุมชน

ต่อยอดการสร้างความเข้มแข็ง

ตั้งแต่เริ่มโครงการ หน่วยงานรัฐและสถาบัน
การศึกษาต่าง ๆ สนับสนุนการจัดอบรมให้แก่
ชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การดำเนินการ
โครงการบ้านมั่นคง การจัดตั้งสหกรณ์
การบริหารจัดการสหกรณ์ การจัดทำบัญชี
สหกรณ์ รวมถึงการจัดทำบัญชีครัวเรือน
การฝึกอาชีพ

ปัจจุบัน**บ้านมั่นคงชุมชนแพ** เป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ และเป็น
ตัวอย่างให้อีกหลายชุมชน และเป็นที่ปรึกษา แลกเปลี่ยนมุมมองการพัฒนา
บ้านมั่นคงกับบ้านมั่นคงและเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยงานทั้งในและ
ต่างประเทศที่มาศึกษาดูงาน และนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชนของตน

ความมั่นคงและยั่งยืนที่ส่งผ่านไปสู่คนรุ่นหลัง

ชุมชนบ้านมั่นคงในอนาคต

ความคาดหวังของบ้านมั่นคงชุมชน
ที่จะส่งต่อความมั่นคงของชุมชน

การบริหารจัดการ สหกรณ์มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ

- คนรุ่นใหม่เข้ามาช่วยพัฒนาสหกรณ์และบ้านมั่นคง
- ต่อยอดการพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่น

ชุมชนมีความเข้มแข็ง

- คนในชุมชนมีความมั่นคงในชีวิต
- สามารถพึ่งพาตัวเองได้
- มีอาชีพสร้างรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ
- มีสภาพแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย
- สามารถพึ่งพาตนเองได้
- พัฒนาคนรุ่นใหม่
- มีสวัสดิการชุมชน

การยกระดับให้เป็นชุมชนให้สังกัดเทศบาล

เนื่องจากปัจจุบันเป็นชุมชนแฟงจึงได้รับงบประมาณพัฒนาชุมชนไม่มากนัก หากได้ยกระดับเป็นชุมชนสังกัดเทศบาล จะทำให้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนามากขึ้น

ความปรารถนาดีต่อเยาวชนรุ่นใหม่

ความมั่นคงในอาชีพและการศึกษา

- ยกระดับการศึกษาของบุตรหลานและคนในชุมชนให้ทัดเทียมกับนานาชาติ
- ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพที่ตรงตามความต้องการ การสืบสานบ้านมั่นคง

จากรุ่นสู่รุ่น

เยาวชนมีความเป็นอยู่ในบ้านมั่นคง
อย่างมีความสุข

มีการสร้างเครือข่ายและพันธมิตร
การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง

สืบสานการทำงานที่บ้านมั่นคง

มีภูมิคุ้มกัน รับมือกับการเปลี่ยนแปลง
จากภาวะวิกฤติต่าง ๆ

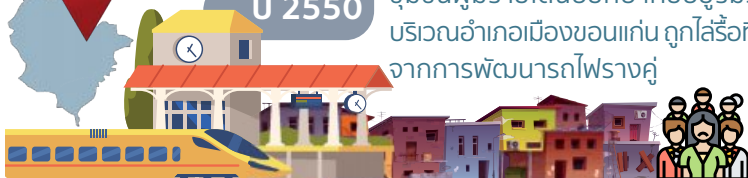
เปิดโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาทักษะความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

อำเภอเมืองขอนแก่น

ปี 2550

ชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่อาศัยอยู่ริมรางรถไฟ บริเวณอำเภอเมืองขอนแก่น ถูกไล่ออกจากการพัฒนาโครงการ

รวมตัวกันสร้างชุมชน ในพื้นที่ใหม่เป็นของตนเอง

หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือ เพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย

- เทศบาลนครขอนแก่น
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น
- องค์การเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่

ช่วยจัดหาที่ดินและสินเชื่อที่อยู่อาศัย

- พอช.

บริหารจัดการชุมชน ออกแบบผังบ้านและผังชุมชนให้เหมาะสมตามความต้องการของคนในชุมชน

- มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะกรรมการ
เมืองขอนแก่น

ชุมชน 95
ถ้าวหน้านคร

บ้านมั่นคง อำเภอเมืองขอนแก่น หรือ “ชุมชน 95 ถ้าวหน้านคร” อยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลนครเมืองขอนแก่น หรือ “คณะกรรมการเมืองขอนแก่น”

ที่มาของบ้านมั่นคงของ “ชุมชน 95 ถ้าวหน้านคร”

ปี 2551

กลุ่มออมทรัพย์
เพื่อที่อยู่อาศัย

ปี 2552

ก่อตั้งสหกรณ์
บ้านมั่นคงของ
“ชุมชน 95 ถ้าวหน้านคร”

ปัจจุบัน

มีสหกรณ์ของชุมชน คือ
สหกรณ์เคหสถานแก่นนคร จำกัด
ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก
ทั้งสิ้น 306 ครอบครัว

“บ้าน” ที่มากกว่าคำว่าบ้าน

กลไกในการสร้างชุมชนบ้านมั่นคง

สร้างบนพื้นฐานความต้องการ
ของคนในชุมชน

เป็นการมีส่วนร่วม
ของคนในชุมชน

สร้างวินัยในการออม

ช่วยให้พึ่งพาตนเองได้

สร้างความภาคภูมิใจที่มีบ้าน
เป็นของตนเอง

รวมกลุ่มออมทรัพย์

จัดตั้งเป็นสหกรณ์เคหสถาน
(เป็นนิติบุคคล)

ทำให้จัดหาที่ดินและสินเชื่อ เพื่อสร้างบ้าน

การสร้างผู้นำชุมชน
ที่เข้มแข็ง

การร่วมแรงร่วมใจ
ของคนในชุมชน

ผลักดันให้
การพัฒนา
บ้านมั่นคง
ประสบความสำเร็จ

ผลการศึกษา :
บทเรียนจากชุมชนบ้านมั่นคง

ชุมชน 95 ก้าวหน้านคร พัฒนาชุมชน
ผ่านการทำงานของผู้นำชุมชนที่มี
ตำแหน่งเป็นกรรมการสหกรณ์ ควบคู่
กับการเป็นคณะกรรมการบริหาร
ชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนมีประสบการณ์
การทำงานที่หลากหลาย มีมุมมอง
ที่เปิดกว้าง และใช้ทักษะที่มีมาบริหาร
โครงการได้อย่างเหมาะสม

“ผู้นำชุมชน”

ร่วมผลักดันการจัดตั้งชุมชน

จัดหาที่ดินสร้างบ้าน

สร้างความเชื่อมั่น
ให้กับคนในชุมชน

ผลักดันโครงการบ้านมั่นคง
กับหน่วยงานต่าง ๆ

ชักชวนคนรุ่นใหม่และสมาชิกชุมชนที่มีจิตอาสา
ให้มาร่วมทำงานพัฒนาชุมชนต่อไป

ผู้นำรุ่นที่ 1

ผู้นำชุมชนรุ่นแรก

- ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณริมทางรถไฟ ซึ่งเป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์และถูกไล่รื้อจากการพัฒนารถไฟรางคู่
- รวมกลุ่มกันสมัครเข้าร่วมโครงการฯ กับ พอช.
- เริ่มเข้ามามีบทบาทร่วมผลักดันโครงการบ้านมั่นคง

โครงการบ้านมั่นคงชุมชนในระยะแรกดำเนินการสร้างบ้านบนพื้นที่ใหม่ พร้อมทั้งส่งมอบให้กลุ่มผู้เข้าพักอาศัยกลุ่มแรกด้วยความราบรื่น ต่อมาจำนวนผู้เข้าอาศัยที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนครอบครัวขยายในชุมชน และเนื่องจากอยู่ในเขตเทศบาล ทำให้คนภายนอกสนใจเข้ามาอยู่ในบ้านมั่นคงมากขึ้น ส่งผลต่อการจัดการพื้นที่ และระบบสาธารณูปโภคภายในชุมชน จึงมีการชักชวนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาและเข้าร่วมบริหารงานเพื่อพัฒนาชุมชนในระยะที่สอง

ผู้นำรุ่นที่ 2

เป็นกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความสามารถ
ด้านการบริหาร การเจรจาไกล่เกลี่ย
และการติดต่อประสานงาน

- บริหารชุมชนได้อย่างเป็นระบบระเบียบมากขึ้น
- มีการประสานจัดหาสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปาให้เพียงพอ
- จัดการด้านความสะอาดและขยะ
- บริหารจัดการการใช้พื้นที่ส่วนรวมของชุมชน
- ไกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
- จัดทำระเบียบปฏิบัติ หรือข้อตกลงการอยู่อาศัยร่วมกันในชุมชน

การจัดการชุมชน

ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานดูแลชุมชนทุกวัน หลังเสร็จจากงานประจำของตน เฉลี่ยวันละ 3-4 ชั่วโมง โดยรับผิดชอบงานตามความถนัดและประสบการณ์ของแต่ละคน เช่น ผู้ที่มีความถนัดด้านงานช่าง จะช่วยดูแลควบคุมงานก่อสร้าง และระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เป็นต้น และยังมีการประสานการสนับสนุนจากเทศบาลด้วย

ชุมชน คือ คนในชุมชนที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน

ผู้นำชุมชนส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนร่วมแสดงความต้องการ/ความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการออกแบบพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหา รวมถึงการจัดการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชน

มีการจัดประชุม
ในชุมชนเป็นประจำ

มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร
เพื่อแบ่งปันและนำเสนอ
ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

ใช้ช่องทางการสื่อสาร
ที่หลากหลาย เช่น
กลุ่ม Line ของชุมชน

ให้ความสำคัญกับการดูแลความปลอดภัยของคนในชุมชน
เนื่องจากชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับชุมชนข้างเคียงทั้ง 4 ด้าน
โดยปราศจากรั้วหรือกำแพงกัน

- มีการจัดทำข้อตกลงชุมชนและขอความร่วมมือคนในชุมชนร่วมกัน
เฝ้าระวังป้องกันเหตุร้าย

- มีการจัดการพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนพัฒนาเป็นลานกีฬา
และนันทนาการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรม
สร้างความสัมพันธ์อันดีของคนในชุมชน

“สหกรณ์เคหสถานแก่นนคร”

การบริหารจัดการ ของสหกรณ์

มีการบริหารงานที่โปร่งใส
ตรวจสอบได้

คณะกรรมการสหกรณ์
มีความเคร่งครัดในการทำหน้าที่

พร้อมช่วยเหลือ แก้ปัญหา
ให้สมาชิกสหกรณ์หรือคนในชุมชน

ประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ
เพื่อช่วยพัฒนาชุมชนและสหกรณ์
อย่างต่อเนื่อง

การบริหารด้านเงินกู้ของสมาชิกฯ

มีความยืดหยุ่น

สมาชิกวางแผนการชำระหนี้ที่เหมาะสม
กับศักยภาพการใช้หนี้ของตน

- กำหนดวันและรอบการชำระเงินงวด
ค่าผ่อนบ้าน

สมาชิกมีปัญหากในการชำระสินเชื่อ

ติดตามและสอบถามถึงสาเหตุ

- หาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือให้
สมาชิกสามารถชำระเงินกู้ได้อย่างสม่ำเสมอ

สหกรณ์ฯ และชุมชน

มีจัดการประชุม
เป็นประจำทุกเดือน

เผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ
ของสหกรณ์ ความก้าวหน้า
ผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์

ให้สมาชิกมีส่วนร่วม
ในการวางแผนสวัสดิการ

มีการสำรวจและรวบรวม
ความต้องการ รวมถึงปัญหา
ของสมาชิก และคนในชุมชน

จัดหาสวัสดิการที่เหมาะสม

ประสานความร่วมมือของกลุ่ม
สมาชิกต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อการ
อยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบ
เรียบร้อยตามข้อตกลงของชุมชน

**“บ้านที่มากกว่าบ้าน
คือบ้านมั่นคงขอนแก่น”**

**บ้านมั่นคงชุมชน 95
ถ้าวหน้านคร**

ให้บ้านแก่ผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ไม่เคย
มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

- มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- มีการอบรมทักษะที่จำเป็นกับการพัฒนาชุมชน การพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ การสร้างอาชีพ
- จัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับชุมชน
- การออกแบบชุมชนให้สามารถใช้บ้านเป็นสถานที่ประกอบอาชีพสร้างรายได้ เช่น ร้านซ่อมรถยนต์หรือจักรยานยนต์ ร้านเสริมสวย ร้านขายของชำ ร้านกาแฟ เป็นต้น

สภาพแวดล้อมปลอดภัย...ดีต่อใจ

**ดูแลชุมชนขนาด
306 ครัวเรือน**

“ผู้ดูแลชุมชน”

ดูแลความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอก
ชุมชนอยู่เสมอ

มีการจัดแบ่งพื้นที่ให้กรรมการชุมชน
แต่ละคนดูแลความสงบเรียบร้อยของ
กลุ่มบ้านบริเวณใกล้เคียงกัน

มี อสม. และ อปพร.ที่เป็นคนในชุมชน

สนับสนุนด้านสุขอนามัย

การป้องกันภัย

การให้ข่าวสาร ความรู้

การประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ
ภายในชุมชน

การประสานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ
เข้ามาตรวจตราในชุมชนเป็นระยะ

ผลการศึกษา : เสนอแนะ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

ผู้ดูแลที่คอยช่วยดูแล
สุขภาพให้ชุมชน
มีจำนวน 12 คน

แต่ละคน
รับผิดชอบดูแล
20 ครัวเรือน

- ให้คำปรึกษาการดูแลสุขภาพและสุขภาพจิต
ของคนในชุมชน เช่น การประสานขอรับบริการ
เก็บขยะมูลฝอยจากเทศบาลฯ เป็นต้น

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

ชุมชนไม่มี
การจ้าง รปภ.
มี อปพร.
จำนวน 10 คน

ผู้ช่วยดูแลความ
ปลอดภัยต่าง ๆ
และประสานงาน
กับหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง

- การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น การลักขโมย
ยาเสพติด ตลอดจนช่วยไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้ง
เล็กน้อยระหว่างครัวเรือน เช่น ปัญหาสุนัขจรจัด
ปัญหาที่จอดรถ เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น

พื้นที่ชุมชนที่อยู่ในเขตเมืองที่มีความเจริญส่วนใหญ่
มาพร้อมกับปัญหาสังคม อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก
ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการตรวจสอบและดูแลใน
ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อม
ที่ปลอดภัย

**ชุมชนมีการประสานงานกับตำรวจในพื้นที่
และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**

- ดูแลความปลอดภัยในชุมชน
- ให้ความรู้เรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด
- ตรวจสอบการครอบงำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- ติดตั้งตู้แดงสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจลาดตระเวน
เพื่อป้องปรามการเกิดอาชญากรรมในชุมชน

กลไกความร่วมมือที่เข้มแข็ง ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของ “คนในชุมชน”

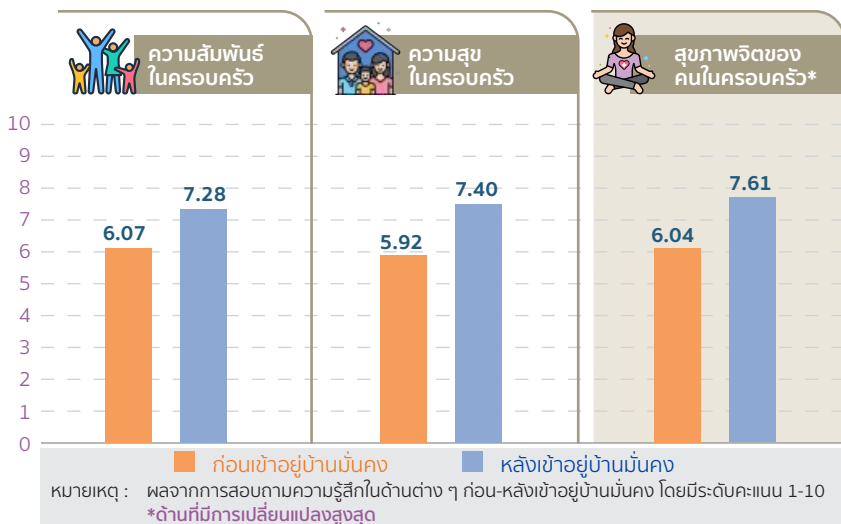
การสำรวจความคิดเห็นคนในชุมชน จำนวน 101 ครัวเรือน ใน 4 ด้าน ได้แก่

พบว่า บ้านมั่นคงช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต

ระดับ
ครอบครัว

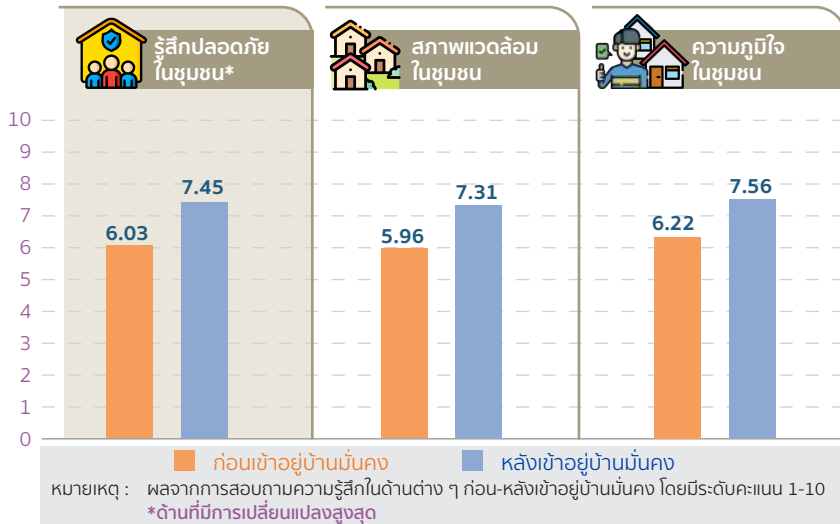
ภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทุกประเด็น โดยเฉพาะ
สุขภาพจิตของคนในครอบครัวมีระดับความรู้สึกเพิ่มขึ้นสูงสุด

ผลการ
ศึกษา : เสนอแนะ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระดับ ชุมชน

สภาพแวดล้อมและความภูมิใจในชุมชนที่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลง
ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะความรู้สึกปลอดภัยในชุมชนมีระดับความรู้สึก
เพิ่มขึ้นสูงสุด

บ้านมั่นคงช่วยให้ครอบครัวมีวินัย การออมเงินมากขึ้นกว่าเดิม

ก่อนเข้าอยู่บ้านมั่นคง

จำนวนครอบครัวที่สมาชิก
ช่วยกันออมเงินมีเพียง
ร้อยละ 14.85
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ช่วงหลังจากย้ายมาอยู่ที่บ้านมั่นคง

จำนวนครอบครัวที่สมาชิกช่วยกัน
ออมเงินเพิ่มขึ้นเป็น
ร้อยละ 64.36
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คนในชุมชนมีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยลดลง

ร้อยละ 60.40 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ค่าผ่อนบ้านมั่นคงถูกกว่าค่าเช่าบ้านที่เคยอาศัย
- มีส่วนช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย

มีบ้านเป็นมรดกให้ลูกหลาน

ร้อยละ 96.04 ของครัวเรือนที่สำรวจ

- มีความเห็นว่าบ้านมั่นคงเป็นมรดกตกทอดสู่ลูกหลาน ซึ่งจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยให้กับลูกหลานอีกด้วย

สนับสนุนความมั่นคงในชีวิตของคนในชุมชนด้วยการส่งเสริมการมีอาชีพเสริม

(อาชีพเสริมส่วนใหญ่ เป็นการรับจ้างและค้าขาย)

ร้อยละ 91.67 ของผู้ที่มีอาชีพเสริม

- บ้านมั่นคงมีส่วนช่วยในการทำอาชีพเสริม
- ลูกค้าคือคนในหมู่บ้านมั่นคง

ความคาดหวังที่มีต่อชุมชน

ผู้นำชุมชนและกรรมการสหกรณ์

การส่งต่อความมั่นคงไปยังอนาคต

ชุมชนบ้านมั่นคงในอนาคต

ต้อง มีการบริหารจัดการที่ดี

- การบริหารจัดการสหกรณ์
- การจัดการชุมชน ดูแลความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

ต้อง สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ต้อง พัฒนารุ่นใหม่ให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เข้ามาทำงานพัฒนาสหกรณ์ และพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การส่งต่อความมั่นคงไปยังอนาคต

การต่อยอดและขยายโอกาส
ในการสร้างอาชีพ
ให้มีความมั่นคง

การจ้างงาน
ภายในชุมชน

สามารถต่อยอดธุรกิจของสมาชิก
ด้วยการพัฒนาทักษะอาชีพ
ที่ตรงตามความต้องการ

สร้างความสามัคคี
ภายในชุมชน
ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

ส่งเสริม
การมีส่วนร่วม
ของสมาชิก

สมาชิกร่วมกัน
ออกแบบอนาคต
ของชุมชนตนเอง

สร้างความภูมิใจ
แก่เยาวชนให้เกิด
ความรักในถิ่นที่อยู่

เยาวชนรุ่นใหม่
ในชุมชนบ้านมั่นคง

○ ได้รับการยกระดับการศึกษา
มีวุฒิการศึกษา

- มีความมั่นคงในชีวิต
- มีความมั่นคงในอาชีพ
- มีความมั่นคงด้านรายได้

○ ปลุกฝังให้มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด
และกลับมาร่วมกันพัฒนาบ้านเกิด

อำเภอบ้านไผ่

เป็นบริเวณที่ลุ่ม

มีน้ำท่วมซ้ำซากในบริเวณที่อยู่อาศัยเป็นประจำทุกปี

เป็นชุมทางรถไฟ จึงมีผู้เข้ามาอาศัยและประกอบอาชีพจำนวนมาก

“ชุมชนย่อย ๆ จำนวนมากกลายเป็นชุมชนแออัด”

ผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ในชุมชนแออัด

อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะ

- พื้นที่ถูกไล่รื้อจากการพัฒนาทางรถไฟ
- ที่ดินรกร้าง
- ที่บุกรุกต่าง ๆ เป็นต้น

พื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

ไม่มีกรรมสิทธิ์ทั้งบ้านและที่ดินที่ตนอาศัย

คนในชุมชนมีความกังวลและบางส่วนต้องการหาที่อยู่ใหม่ที่มั่นคงเป็นของตนเอง

ปี 2562

บ้านไผ่ประสบวิกฤตน้ำท่วมจากพายุพัด

สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อที่พักอาศัย โดยเฉพาะที่พักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัด

คนจากหลายชุมชน เช่น ชุมชนริมรางรถไฟที่ถูกไล่รื้อ ชุมชนแออัด ชุมชนบ้านเช่า หรือจากครอบครัวขยาย ที่มีความต้องการที่อยู่อาศัยใหม่ รวมกลุ่มกัน และเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง

ปี 2563

เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มออมทรัพย์ ตั้งเป็นสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง จัดทะเบียนจัดตั้งเมื่อปี 2563

ปี 2566

ปี 2566 มีจำนวนสมาชิก 271 ครอบครัว สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีอาชีพ

- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขาย
- ขับรถรับจ้าง

บ้านมั่นคง 4 ชุมชนเมืองไผ่

กลไกการดำเนินงานของชุมชนบ้านมั่นคงเมืองไผ่

หน่วยงานที่มีส่วนช่วย
ในการก่อสร้างบ้านมั่นคง

พอช.

ภาคเอกชน

ภาคประชาสังคม

ภาคีสำคัญจากภาคเอกชน

คณะกรรมการร่วมพัฒนา
ภาครัฐและเอกชน (กรอ.)
อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

ช่วยจัดหาที่ดิน
เพื่อก่อสร้างบ้าน

วางผังชุมชน

ให้เงินอุดหนุน
ในการก่อสร้าง

ปี 2564

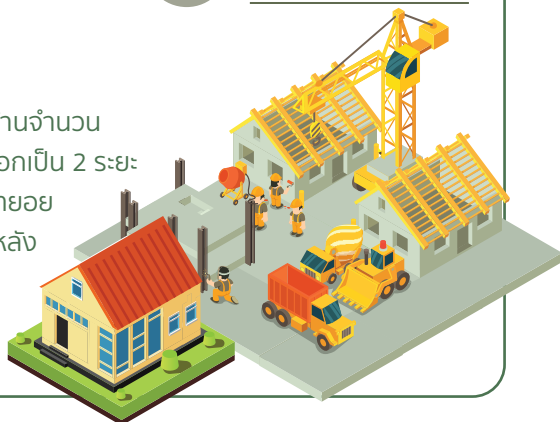
ชุมชนจัดหาที่ดินและเริ่มก่อสร้าง มีบ้านจำนวน
ทั้งสิ้น 300 หลัง แบ่งการก่อสร้างออกเป็น 2 ระยะ

ระยะแรก สร้างเสร็จและคนในชุมชนทยอย

เข้าอยู่ในปี 2566 แล้ว จำนวน 120 หลัง

ระยะที่ 2 (180 หลัง)

อยู่ระหว่างเร่งดำเนินการก่อสร้าง

ปัจจุบันปัญหาหลักของชุมชนคือ พื้นที่
ชุมชนอยู่นอกเขตการให้บริการไฟฟ้า
จึงต้องขอไฟฟ้าชั่วคราวที่มีค่าใช้จ่ายสูง
มาใช้บริการ (ณ สิงหาคม 2567) ส่งผล
ให้สมาชิกยังไม่สามารถย้ายเข้าพักอาศัย
ได้ครบตามจำนวนบ้านที่สร้างเสร็จใน
เฟสแรกได้

การเกิดขึ้นของผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนและกรรมการสหกรณ์ บางส่วนมีประสบการณ์ การเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่เดิม และร่วมทำงานในโครงการ เพื่อการมีที่อยู่อาศัยอื่น ๆ และบางคนยังได้เข้าร่วม เครือข่ายสลัม 4 ภาค ในการผลักดัน **“การแก้ปัญหา ที่อยู่อาศัยของคนจนทั้งประเทศ”** ให้เป็นนโยบาย สำคัญของประเทศมาก่อน

ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เข้าร่วม โครงการตั้งแต่การรวมกลุ่ม เพื่อขอรับการสนับสนุนเงินกู้ พัฒนาที่อยู่อาศัย

วางแผน พัฒนาชุมชน

ควบคุมงานก่อสร้างและ ดูระบบสาธารณูปโภค ในชุมชน

บริหารการเงิน และสินทรัพย์ของชุมชน

ผลการศึกษา :
พบว่าเกือบ 90%

การทำงานของผู้นำชุมชน

แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลชุมชนตามประสบการณ์การทำงาน และความถนัด เช่น ผู้นำชุมชนคนหนึ่งเคยเป็นอดีตผู้นำชุมชนที่อยู่อาศัยก่อนหน้านี้ และมีประสบการณ์ ทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม เคยผลักดันการพัฒนาบ้านที่อยู่อาศัยของประเทศ ทำให้เข้าใจในกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และขยายผลไปสู่การ ผลักดันโครงการบ้านมั่นคงได้

ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานดูแลชุมชน ในช่วงนอกเวลางานประจำ

ทำงานเฉลี่ยคนละ 5-6 ชั่วโมงต่อวัน

ทำด้วยใจ ไม่ได้รับค่าตอบแทน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน

มีการประชุม
ร่วมกับคนในชุมชน
สม่ำเสมอ

ประชาสัมพันธ์
เผยแพร่ข่าวสารสำคัญ

ให้คนในชุมชนร่วมวางแผน
และร่วมลงมือพัฒนาบ้าน
และชุมชนของตนเอง

ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาชิก แม้ว่าส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับมอบบ้าน และยังไม่ได้ย้ายเข้าอาศัยในพื้นที่โครงการ เนื่องจากอยู่ระหว่างการก่อสร้างและวางระบบสาธารณูปโภค

ประเด็นที่ชุมชนให้ความสำคัญ

การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน

พัฒนาพื้นที่ในชุมชนบางส่วนเป็นสวนหย่อม พื้นที่สีเขียว และพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมของคนในชุมชน

การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ชุมชน

ก่อตั้งโรงงานผลิตน้ำดื่มชุมชน
ที่ได้รับการสนับสนุน
จากภาคเอกชน (กรอ.)

ขอรับการสนับสนุน
การฝึกอบรมพัฒนา
อาชีพเสริมให้คนในชุมชน

จัดพื้นที่ในชุมชนให้สามารถใช้
ประกอบอาชีพ เช่น จัดตลาดนัด
ให้คนในชุมชนนำสินค้ามาค้าขาย

การก่อสร้างบ้านของชุมชนบ้านมั่นคงเมืองไผ่

เกิดจากคนในชุมชนรวมใจและมีความสามัคคี ช่วยเหลือ
ดูแลซึ่งกันและกัน ความสุจริตและจริงใจของผู้นำชุมชน
ที่ทุ่มเท จนทำให้มีบ้านเป็นของตนเองตามที่ต้องการ
หลังจากมีบ้านเป็นรูปเป็นร่างแล้ว จำเป็นต้องมีระบบที่ดี
ในการบริหารจัดการชุมชน รวมถึงการสร้างรายได้
ให้กับคนในชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้
ความสามารถ เพื่อนำความรู้ที่ได้กลับมาพัฒนา
และสร้างความยั่งยืนให้กับตนเองและชุมชนต่อไป

สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง 4 ชุมชนเมืองไฟ จำกัด

สหกรณ์เป็นอีกกลไกสำคัญในการบริหารจัดการชุมชน โดยการบริหารจัดการชุมชนให้มีสภาพคล่อง

ตรวจสอบการเงินเป็นประจำ

คณะกรรมการสหกรณ์ฯ
บริหารงานด้วยความโปร่งใส จริงใจ

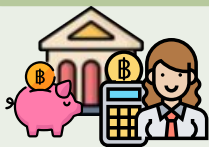

มีระบบการทำงานที่ตรวจสอบได้
ซื่อสัตย์สุจริต

ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิก

บุคลากรของสหกรณ์

เนื่องจากสหกรณ์เพิ่งจัดตั้ง จึงยังขาดบุคลากรในหลายด้าน

- ปัจจุบันมีพนักงานประจำ จำนวน 1 อัตรา ทำหน้าที่ดูแลด้านบัญชี
- กรรมการสหกรณ์เข้ามาช่วยดำเนินการภารกิจด้านอื่น ๆ ของสหกรณ์

การดูแลสมาชิกสหกรณ์

คณะกรรมการสหกรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำชุมชนควบคู่ไปด้วย ทำหน้าที่ดูแลสมาชิก โดยจัดแบ่งการบริหารออกเป็นด้านต่างๆ และแบ่งกลุ่มย่อยดูแลสมาชิก

การรวบรวมเงินงวดของสมาชิก

มีการประชุมสมาชิกทุกเดือน เพื่อแจ้งความก้าวหน้าการดำเนินการของสหกรณ์

วางแผนพัฒนาชุมชนในอนาคต

หน้าที่หลัก

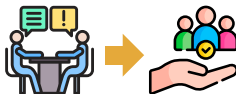
การบริหารสหกรณ์

สมาชิกส่วนใหญ่
ชำระเงินงวดตรงเวลา

กรณีสมาชิกมีปัญหาในการชำระเงิน

- กรรมการสหกรณ์จะติดตามสอบถามสาเหตุ
- ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
- สาเหตุส่วนใหญ่ที่ชำระเงินล่าช้ามาจากสภาพเศรษฐกิจไม่ดี การค้าขายไม่ดี รายได้ลดลง

ผลการศึกษาค้นคว้า : เสนอแนะ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

สหกรณ์มีการวางแผนการลงทุน
ทำโรงน้ำดื่ม ในปี 2567
โดยการสนับสนุนเงินทุน
จากภาคเอกชน

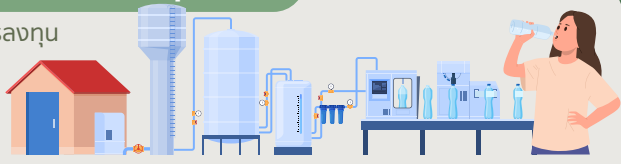
ผลิตน้ำจำหน่าย
ให้แก่สมาชิกในราคาถูก

ลดค่าใช้จ่าย

เพิ่มการจ้างงาน
ให้สมาชิกฯ

การพัฒนาชุมชนในอนาคต

เน้นการพัฒนา
คุณภาพชีวิตและรายได้

สร้างสวัสดิการชุมชน
เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี
ของคนในชุมชน

เน้นการพัฒนาอาชีพ
ให้ตรงตามความต้องการ

เพิ่มรายได้ให้สมาชิก
และคนในครอบครัว

การจัดทำร้านค้าชุมชน
สร้างตลาดให้คนในชุมชน
สามารถใช้ประกอบอาชีพได้

ทุกคนในชุมชนจะมีส่วนร่วมคิด
ร่วมตัดสินใจ และมีการบริหาร
จัดการร่วมกัน

ความสุภาพที่ต้องมาพร้อมกับความปลอดภัย

ชุมชนที่ปลอดภัยเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายที่สำคัญของบ้านมั่นคง
บ้านไฟ โดยชุมชนมีมาตรการหรือข้อตกลงอย่างเข้มงวดร่วมกัน
โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติดและการพนัน กรณีที่มีคนทำผิดจะถูก
ให้ออกจากชุมชน เพื่อสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยของทุกคน

เนื่องจากบ้านมั่นคง
บ้านไฟ ยังคง
เป็นชุมชน
ขนาดเล็ก
มีผู้ย้ายเข้ามา
อาศัยอยู่แล้ว
เพียง 30 ครัวเรือน
จึงยังไม่มี อสม. หรือ อปพร.
ประจำชุมชน

“ผู้ดูแลชุมชน”

ปัจจุบันผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนทำหน้าที่

เป็น อสม.

เป็น อปพร.

ดูแลสุขภาพ
คนในชุมชน

ดูแลความปลอดภัย
ในหมู่บ้าน

ดูแลระบบ
สาธารณูปโภค
งานประปา-ไฟฟ้า

ช่วยซ่อมแซม
สิ่งชำรุดต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้นในชุมชน

การดูแลชุมชนในอนาคต

ยังต้องรอให้มีคนย้ายเข้ามาอยู่ แล้วจึงสามารถประเมินจำนวน
อปพร. หรือ อสม. ให้เข้ามาดูแลชุมชนได้

ปัญหาและวิธีการแก้ไขในชุมชน

ชุมชนบ้านมั่นคงบ้านไผ่ เริ่มก่อตั้งในช่วงปี 2564 ปัจจุบันยังมีผู้เข้าอาศัยในชุมชน
จำนวนน้อย จึงยังไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ เกิดขึ้นระหว่างการก่อสร้างบ้าน

- การลักขโมยสายไฟของบ้าน
ที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง
- มักเกิดเหตุในช่วงเวลากลางคืน

ผู้นำชุมชนกำชับให้ อปพร. และคนในชุมชน
ช่วยกันสอดส่องดูแล หากพบสิ่งผิดปกติ
ให้แจ้งคณะกรรมการหมู่บ้านฯ หรือ อปพร.
และประธานชุมชนฯ เพื่อประสานไปยัง
สถานีตำรวจภูธรบ้านไผ่

การทำงานร่วมกันระหว่างตำรวจกับชุมชนฯ

ชุมชนบ้านมั่นคง + หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- เทศบาลเมืองบ้านไผ่
- เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
- เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ให้ความรู้เรื่องแนวทางการแก้ไข
ปัญหา ยาเสพติด และตรวจคัดกรอง
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
สร้างความมั่นใจในความปลอดภัย
ให้กับคนในชุมชน

ผลการศึกษา :
ไฟฟ้าดับ

กลไกความร่วมมือที่เข้มแข็ง ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของ “คนในชุมชน”

จากการสำรวจความคิดเห็นครัวเรือนที่เข้าอยู่อาศัยแล้ว จำนวน 30 ครัวเรือน
ใน 4 ด้าน ได้แก่

1

คุณภาพชีวิต
ระดับครอบครัว
และชุมชน

2

วินัย
การออมเงิน

3

ค่าใช้จ่าย
ด้านที่อยู่อาศัย

4

การมี
อาชีพเสริม

พบว่า บ้านมั่นคงช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต

จากการสำรวจความรู้สึกด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยบ้านมั่นคง

ระดับครอบครัว 3 ประเด็น

- ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว
- ความสุขของคนในครอบครัว
- สุขภาพจิตของคนในครอบครัว

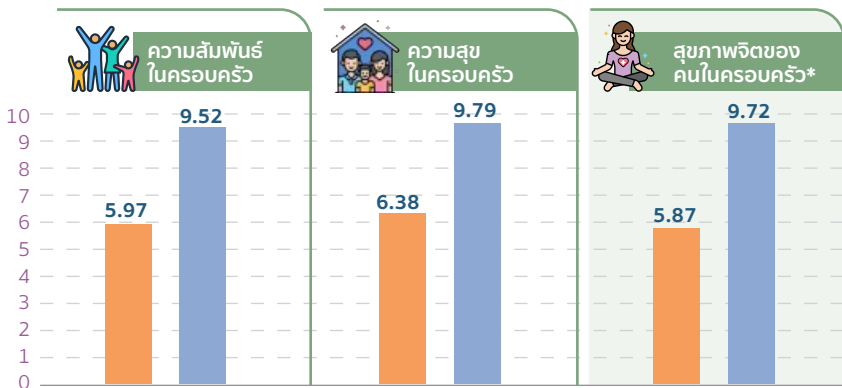
ระดับชุมชน 3 ประเด็น

- ความรู้สึกปลอดภัย
- สภาพแวดล้อม
- ความภูมิใจในชุมชนที่อาศัย

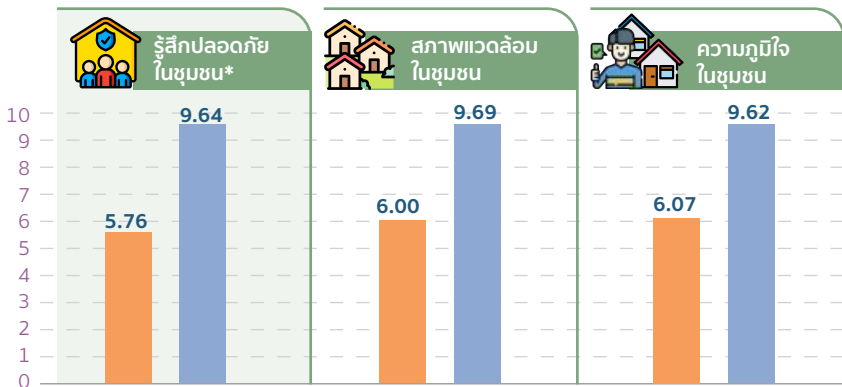
ระดับครอบครัว

มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ด้านสุขภาพจิตของคนในครอบครัว มีระดับความรู้สึกเพิ่มขึ้นสูงสุด

ระดับชุมชน

มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทุกประเด็น โดยประเด็นความรู้สึกปลอดภัยในชุมชนมีระดับความรู้สึกที่เพิ่มขึ้นสูงสุด

■ ก่อนเข้าอยู่บ้านมั่นคง ■ หลังเข้าอยู่บ้านมั่นคง

หมายเหตุ : ผลจากการสอบถามความรู้สึกในด้านต่าง ๆ ก่อน-หลังเข้าอยู่บ้านมั่นคง โดยมีระดับคะแนน 1-10

*ด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงสุด

บ้านมั่นคงช่วยให้ครอบครัวมีวินัย การออมเงินมากขึ้นกว่าเดิม

ก่อนเข้าอยู่บ้านมั่นคง

จำนวนครอบครัวที่สมาชิก
ช่วยกันออมเงินมีเพียง
ร้อยละ 60.00
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ช่วงหลังจากย้ายมาอยู่ที่บ้านมั่นคง

จำนวนครอบครัวที่สมาชิกช่วยกัน
ออมเงินเพิ่มขึ้นเป็น
ร้อยละ 90.00
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คนในชุมชนมีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยลดลง

ร้อยละ 26.67 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยลดลง (ค่าผ่อนบ้านมั่นคงถูกกว่าค่าเช่าบ้านที่เคยอาศัยอยู่ก่อนหน้านี้)
- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 60 ระบุว่าค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเพิ่งเริ่มย้ายเข้าอยู่อาศัยในชุมชน ทำให้มีค่าใช้จ่าย ทั้งค่าขนย้าย ค่าตกแต่งเพิ่มเติม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

มีบ้านเป็นมรดกให้ลูกหลาน

ร้อยละ 96.67 ของครัวเรือนที่สำรวจ

- บ้านมั่นคงสามารถเป็นมรดกตกทอดสู่ลูกหลานได้
- เป็นการส่งต่อความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยให้กับคนรุ่นถัดไป
- ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยให้กับลูกหลาน

ผลการศึกษานี้
ได้แก่บ้านมั่นคง

ส่งเสริมการมีอาชีพเสริม สนับสนุนความมั่นคง

(อาชีพเสริมส่วนใหญ่ เป็นการรับจ้างและค้าขาย)

ร้อยละ 84.62 ของผู้ที่มีอาชีพเสริม

- ใช้บ้านในการทำอาชีพเสริม มีคนในชุมชนเป็นลูกค้า
- ทำเลที่ตั้งของบ้านมั่นคงบ้านไฟใกล้แหล่งชุมชน ทำให้มีผู้มาใช้บริการมากขึ้น

ก้าวต่อไปที่มั่นคงของบ้านมั่นคงบ้านไผ่

การจัดการและการวางแผนดำเนินการในชุมชน

ชุมชนบ้านมั่นคงบ้านไผ่ เป็นชุมชนที่ย้ายมาจากพื้นที่อื่น และผ่านประสบการณ์ การดูแลชุมชนและช่วยแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ดังนั้น จึงมีการกำหนดกติกา ในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสร้างความมั่นใจให้คนในชุมชน ทั้งด้านความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน การสร้างความยั่งยืน การมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง และการพัฒนาการศึกษาของบุตรหลานและคนในชุมชน

ชุมชนปลอดภัยเสถียร

- มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าไม่รับ ผู้ติดยาเสพติดเข้าชุมชน
- มีการตรวจสอบประวัติอย่างละเอียด เพื่อป้องกันปัญหาติดยาเสพติด ที่จะเข้ามาในชุมชน

การตั้งกฎระเบียบ การอยู่ร่วมกันในชุมชน

- การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับเพื่อนบ้าน
- พื้นที่ช่องว่างทางเชื่อมระหว่างบ้าน จะต้องมีความปลอดภัยสามารถเดินเชื่อมถึงกันได้

การติดต่อสื่อสาร ระหว่างคนในชุมชน

อสม. อปพร. คณะกรรมการชุมชน สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิก สร้างไลน์กลุ่มสำหรับสื่อสาร และประชาสัมพันธ์เรื่องจ่ายเงิน

วางแผนการจัดการ ความปลอดภัย

- ติดตั้งตู้แดงบริเวณชุมชน
- ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อป้องกัน และปราบปรามปัญหาการโจรกรรม

วางแผนจัดทำตลาดชุมชน

เพื่อสร้างงานและสร้างรายได้ ให้กับสมาชิกในชุมชน

ความคาดหวังที่มีต่อชุมชน

ชุมชนบ้านมั่นคง
ในอนาคต

พัฒนาคุณภาพชีวิต
ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

มีรายได้และความมั่นคง
ในอาชีพ

มีสภาพแวดล้อมที่ดี

มีสวัสดิการชุมชนที่ดี

ชุมชนมีความปลอดภัย

คนในชุมชนมีความเข้าใจกันสามัคคีกัน

ร่วมพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนไปด้วยกัน

เยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนบ้านมั่นคง

ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น

มีความมั่นคงในอาชีพ

เข้าใจในการพัฒนา
ชุมชนบ้านมั่นคง

มีความภูมิใจในถิ่นที่อยู่

มีส่วนร่วมใน
การพัฒนาบ้านมั่นคง

ผลการศึกษา :
ไม่แตกต่าง

5

สรุปผลการศึกษา

จากผลการประเมิน SROI แสดงให้เห็นว่า โครงการบ้านมั่นคง มีความคุ้มค่าต่องบประมาณของรัฐที่ลงทุนไป ทั้งในพื้นที่ที่เริ่มดำเนินการไม่นาน (อำเภอบ้านไผ่) และพื้นที่ที่ดำเนินโครงการมานานกว่า 10 ปี (อำเภอชุมแพและอำเภอเมือง)

นอกจากนี้ ผลการสอบถามและสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ยังสอดคล้องกับ กรอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่กำหนดตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง

กล่าวคือ เมื่อผู้มีรายได้น้อยในชุมชนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย (ด้วยการมี บ้านมั่นคง) ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพการบริหารชุมชนโดยคนในชุมชน (ผ่านกลไกสหกรณ์และผู้นำชุมชน) จะนำไปสู่ **การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน**

ด้านที่อยู่อาศัย

สภาพแวดล้อม

ความสัมพันธ์ระดับครอบครัวและชุมชน

การเพิ่มขึ้นของรายได้และการออม

การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

การสืบทอดผู้นำรุ่นใหม่ในการสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนของชุมชน

ปัจจัยความสำเร็จของโครงการบ้านมั่นคง จังหวัดขอนแก่น

การทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็งของชุมชน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแต่ละฝ่ายดำเนินบทบาทที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม

1. ชุมชน

1.1 สร้างการรวมกลุ่ม ที่เข้มแข็งของคนในชุมชน

1.2 มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้คนในชุมชนเห็นเป้าหมายเดียวกัน

1.3 ผู้นำสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้คนในชุมชน เชื่อว่าการออมเงินเพื่อมีบ้านมั่นคงสามารถเกิดได้จริง

1.4 กลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ชุมชน มีการทำงานที่สุจริต โปร่งใส มีข้อมูล แผนการทำงานที่ชัดเจน มีการรับรองโดยหน่วยงาน ที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย

1.5 มีภาคีเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1.6 พัฒนาคณะรุ่นใหม่ให้มีความรู้ ด้านการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 ภาควิชาเครือข่าย มีการสื่อสารที่ดี ร่วมมือกันในทุกภาคส่วน

2.2 หน่วยงานท้องถิ่น เข้าถึงและเข้าใจชุมชน ให้ความร่วมมือ และสนับสนุน

2.3 ภาคเอกชน ให้การสนับสนุน ร่วมพัฒนาอย่างจริงจัง

2.4 สถาบันการศึกษา สนับสนุนโครงการพัฒนาชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพ

2.5 หน่วยงานระดับประเทศ และนานาชาติ ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย

ข้อจำกัดของการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ผลการประเมินค่าผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ที่มีค่าเป็นบวก อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้เป็นเพียงกรณีศึกษาการพัฒนาเครื่องมือ จึงยังมีข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งส่งผลให้ค่า SROI ยังไม่สมบูรณ์ ดังนั้น การนำข้อมูลไปใช้อ้างอิง ควรกระทำด้วยความระมัดระวัง

ข้อจำกัดของการศึกษามีดังนี้

1

การศึกษา **เป็นการศึกษาเบื้องต้น** เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการสร้างเครื่องมือการประเมินผลตอบแทนทางสังคม โดยมีระยะเวลาจำกัด (ประมาณ 3 เดือน ตั้งแต่ช่วงปลายเดือนมิถุนายน-กันยายน 2567) ทำให้จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย แม้ว่าจะอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ในทางสถิติ แต่อาจยังไม่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรทั้งหมด อีกทั้งยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูลผลลัพธ์แทรกแซง เช่น ผลที่อาจเกิดจากโครงการอื่นในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งอาจมีผลต่อผลตอบแทนโดยรวม จึงอาจไม่สะท้อนผลกระทบของโครงการได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้น หากมีการศึกษาผลตอบแทนทางสังคมของโครงการบ้านมั่นคงในอนาคต ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลลัพธ์แทรกแซง เพื่อนำมาแยกออกจากผลกระทบที่เกิดจากโครงการที่ประเมินด้วย

2

เครื่องมือเก็บข้อมูลคนในชุมชน เป็นการให้คนในชุมชนกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง จึงอาจมีอคติ (Bias) ในการตอบ โดยผู้ตอบอาจตอบตามความคาดหวังของสังคม หรือเข้าใจคำถามคลาดเคลื่อน ทำให้ผลที่ได้อาจมีค่าคะแนนสูงเกินความเป็นจริง

การศึกษาในอนาคตจึงควรใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลประเภทอื่นร่วมด้วย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม หรือการจัดให้มีผู้ถามแบบสอบถามรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด เป็นต้น

3

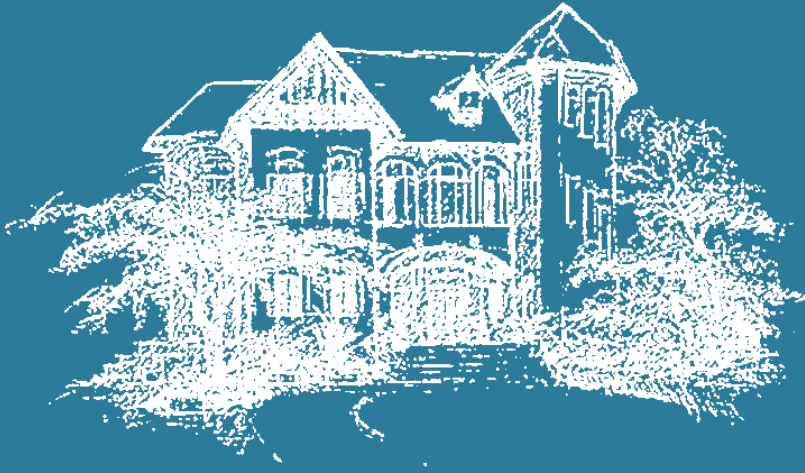

กรณีของชุมชนบ้านมั่นคงของอำเภอบ้านไผ่ เพิ่งเริ่มดำเนินการไม่นาน และบ้านส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ค่อนข้างน้อย และยังไม่สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรได้ทั้งหมด

ดังนั้น ควรมีการประเมินผลตอบแทนทางสังคมอีกครั้งในช่วงที่มีผู้อาศัยในหมู่บ้านครบตามจำนวนแล้ว

กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

0-2280-4085

www.nesdc.go.th